

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ  
ДОНЕЦЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ ВАСИЛЯ СТУСА  
Кафедра журналістики та соціальних комунікацій

Стеблина Н. О.

## **ЖУРНАЛІСТИКА ДАНИХ: ВПРАВИ ТА ЗАВДАННЯ**

методичні рекомендації для здобувачів вищої освіти ОС «Бакалавр»  
спеціальності 061 Журналістика

Вінниця  
2025

УДК 070:316.774(076.5)

С 79

*Затверджено рішенням засідання вченої ради  
факультету інформаційних і прикладних технологій ДонНУ імені Василя Стуса  
(протокол № 4(8) від 19 лютого 2025 р.)*

**Автор:**

*Стеблина Наталія Олександрівна*, доктор політичних наук, професор кафедри журналістики та соціальних комунікацій Донецького національного університету імені Василя Стуса.

**Рецензенти:**

*Польовий Микола Анатолійович*, доктор політичних наук, професор кафедри політології та державного управління факультету прикладних та інформаційних технологій Донецького національного університету імені Василя Стуса;

*Пархитько Олег Володимирович*, кандидат філологічних наук, доцент кафедри романо-германської філології та методики викладання іноземних мов факультету лінгвістики та перекладу Міжнародного гуманітарного університету.

**Стеблина Н. О.**

**С 79** Журналістика даних: вправи та завдання: методичні рекомендації для здобувачів вищої освіти ОС «Бакалавр» спеціальності 061 Журналістика. Вінниця: ДонНУ імені Василя Стуса, 2025. 37 с.

У методичних рекомендаціях розглядаються засади роботи з даними, відкритими реєстрами для створення журналістських публікацій. Розглядаються призначення журналістики даних, ідея відкритих даних, поняття великих даних, типи даних. Вивчається проблема використання наукових, статистичних даних у журналістиці. Наводяться алгоритми комп'ютерного аналізу даних для створення текстів. Здобувачі навчаться проводити власні журналістські дослідження, працюючи із даними, а також візуалізувати дані.

**УДК 070:316.774(076.5)**

© Стеблина Н. О., 2025

© ДонНУ імені Василя Стуса, 2025

## ЗМІСТ

ВСТУП.....	4
Тема 1. Журналістика даних: призначення; ідея відкритих даних .....	5
Тема 2. Відкриті дані.....	8
Тема 3. Використання наукових і статистичних даних у журналістиці.....	15
Тема 4. Основи комп'ютерного аналізу для створення текстів у форматі журналістики даних.....	20
Тема 5. Типи даних. Очистка даних. ....	22
Тема 6. Великі дані .....	27
Тема 7. Візуалізація даних.....	29

---

## ВСТУП

---

Дисципліна «Журналістика даних» передбачає оволодіння знаннями та навичками, необхідними для роботи з даними під час створення медіаконтенту. Зокрема, це робота з відкритими реєстрами, пошук, аналіз, візуалізація відкритих даних, наукових і статистичних даних. Окрема увага приділяється поняттю відкритих даних, розглядаються трансформації, які відбулися в медіа під впливом цифровізації та великих даних. Здобувачі навчатимуться працювати з великими масивами даних, очищувати дані, ознайомляться з основами обробки даних за допомогою комп'ютерних програм, а також додатків, які збирають і візуалізують дані.

**Мета** вивчення навчальної дисципліни – оволодіти знаннями та навичками, необхідними для створення медіаконтенту з використанням даних для різних цифрових платформ.

Внаслідок вивчення навчальної дисципліни здобувачі вищої освіти мають набути таких результатів навчання:

ПР 04. Виконувати пошук, оброблення та аналіз інформації з різних джерел.

ПР 05. Використовувати сучасні інформаційні й комунікаційні технології та спеціалізоване програмне забезпечення для вирішення професійних завдань.

ПР 17. Розміщувати оперативну інформацію про свій медіапродукт на доступних інтернет-платформах.

Курсом передбачені лекційні та практичні заняття, а також самостійна робота.

Методи навчання: міні-лекції, презентації, створення текстів різних типів, моніторинг, рольова гра, панельна дискусія тощо.

За час навчання здобувачі та здобувачки освіти можуть отримати 100 балів протягом семестру сумарно за всі види навчальної діяльності.

Методичні рекомендації містять запитання та завдання для практичних занять і самостійної роботи, критерії оцінювання, приклади виконання робіт, а також анотації до лекційних занять.

*Анотація лекції*

Журналістика даних за часів цифровізації медіа. Головний фокус журналістики даних: не повідомити першим, а пояснити, що відбувається і чому. Напрями обробки даних: аналіз та представлення (Ф. Меєр). Журналістика даних як результат еволюції журналістики за цифрових часів. Інформаційна асиметрія (Т. Фрайс). Журналістика та «дурналістика». Поняття про пресрелізм, причини пресрелізму (Н. Дейвіс). Як трансформуються новини за часів цифровізації (власні новини, передруки, ексклюзивна інформація). Журналістика даних та демократія.

*Завдання та запитання для практичних занять*

1. Проаналізуйте матеріали на сайті [texty.org.ua](http://texty.org.ua). У чому особливість цих матеріалів? Наведіть приклади матеріалів, які допомагають уникнути «інформаційної асиметрії».

2. Здійсніть моніторинг регіональних медіа. Чи використовують вони формат журналістики даних? Як журналістика даних може допомогти місцевим громадам бути більш поінформованими щодо місцевої політики та місцевого життя?

3. Проаналізуйте інфографіку (рис. 1). Як її автор оцінив дотримання норм українського правопису у медіа? Продовжіть дослідження автора: запропонуйте період дослідження, оберіть медіа, одиниці аналізу, алгоритм аналізу, проінтерпретуйте та візуалізуйте отримані дані.

4. Поміркуйте, чи може журналістика даних сприяти демократизації та євроінтеграції України? А відбудувати країну після війни? Як? Підготуйтеся до дискусії з однокласниками.

5. Презентуйте на занятті інфографіку про абітурієнтів, які вступають на спеціальність 061 Журналістика.

6. Перегляньте відео Олексія Темченка «Як руйнувати міфи та робити відкриття за допомогою журналістики даних». Підготуйтеся до обговорення основних тез під час практичного заняття.

*Завдання для самостійної роботи:*

Створіть інфографіку на тему: кількість і динаміка успішності абітурієнтів, які вступали на спеціальність 061 Журналістика протягом останніх п'яти років. Університети яких регіонів України вступали до університетів із найвищими балами?

Можливі інструменти для роботи: Canva (<https://www.canva.com/>), Infogram (<https://infogram.com/>), Piktochart (<https://piktochart.com/>).

### *Критерії оцінювання (10 балів, кожен критерій – 2 бали)*

Інфографіка містить заголовок, який зацікавлює читача	✓
Заголовок відповідає темі, у ньому відсутні маніпуляції	✓
Інфографіка містить лід (коротке пояснення актуальності теми)	✓
Інфографіка містить бекграунд (із опису зрозуміло, які дані бралися до уваги, звідки саме, за який період)	✓
Коректне використання та візуалізація даних	✓

### *Література*

1. Мерабет Д. Як журналістика даних допомагає висвітлювати відновлення? *Накупіло*. 23.04.2024. URL: <https://osvita.nakupilo.ua/yak-zhurnalistyka-danyh-dopomagaє-vidnovlennnyu/> (дата звернення: 10.01.2025).

2. Темченко О. Як руйнувати міфи та робити відкриття за допомогою журналістики даних. *Детектор медіа*. 31.08.2017. URL: <https://video.detector.media/how-to/yak-ruynuvaty-mify-ta-robyty-vidkryttya-za-dopomogoyu-zhurnalistyky-danykh-i18> (дата звернення: 10.01.2025).

3. Журналістика даних. *Texty.org.ua*. URL: <https://texty.org.ua/projects/> (дата звернення: 10.01.2025).

4. *Журналістика даних: посібник* / за ред. Дж. Грея, Л. Бонегру, Л. Чамберс; пер. укр.: С. Лук'янчука. 09.10.2012. URL: <https://texty.org.ua/archive-books/40161/zhurnalistyka-danykh-posibnyk-40161/> (дата звернення: 10.01.2025).

5. *The Data Journalism Handbook. Towards a Critical Data Practice*. URL: <https://s3.eu-central-1.amazonaws.com/datajournalismcom/handbooks/The-Data-Journalism-Handbook-2.pdf> (дата звернення: 10.01.2025).

6. Стеблина Н., Борищук В. Комп'ютерний аналіз вживання нових мовних норм в українських онлайн-ЗМІ. *Образ*. 2022. № 2(39). С. 98–106. DOI: 10.21272/Obraz.2022.2(39)-98-106.

## Приклад інфографіки:



Рис. 1. Інфографіка «Як українські онлайн-медіа дотримуються нового правопису?»  
(автор – Владислав Борищук)

---

## *Тема 2. Відкриті дані*

---

### *Анотація лекції*

Як з'явилася ідея відкритих даних і у чому вона полягає? Рух за відкриті дані. Визначення відкритих даних. Відкриті дані та право особи на інформацію. Критерії, яким мають відповідати відкриті дані: безкоштовне отримання, відсутність дискримінації отримувачів даних, форма даних тощо. Відкриті дані, відкритий уряд, відкриті джерела. Відкриті дані та демократія. Закон України про доступ до публічної інформації. Державні дані. Інформаційний запит. Державна статистика. Чи справді в Україні є відкриті дані? Відкриті дані в Україні під час повномасштабного вторгнення. Алгоритм моніторингу відкритих даних. Відкриті реєстри.

### *Завдання та запитання для практичних занять*

1. Прочитайте матеріал Б. Балюка та О. Огороднік про відкриті дані під час війни. Знайдіть інформацію та дайте відповідь на запитання про те, як змінилася ситуація із 2023 року у вашому регіоні.

2. На сайті Держстату знайдіть дані, цікаві для публікації в регіональному або молодіжному виданні.

3. Напишіть інформаційний запит для отримання даних на актуальну, суспільно важливу тему (наприклад, витрати коштів на благоустрій у вашому районі).

4. Проаналізуйте сайт університету. Чи доступні там відкриті дані? Можливо, якихось даних бракує? Яких саме? Чи просто знайти потрібні дані на сайті університету?

5. Презентуйте на занятті матеріал про висвітлення у регіональних медіа діяльності нардепів, які представляють ваш регіон.

### *Завдання для самостійної роботи*

Здійсніть моніторинг регіональних медіа щодо висвітлення діяльності нардепів вашого регіону. Зберіть статистику згадувань, а також проаналізуйте інформаційні приводи. Наскільки рівно медіа ставляться до депутатів? Чи наявна «джинса» або прихована політична реклама? Напишіть матеріал на основі зібраних даних. У матеріал додайте інфографіку, приклади з медіа.

### Критерії оцінювання (15 балів, кожен критерій – 3 бали)

Матеріал містить усі потрібні структурні елементи (заголовки, лід, цитати, зображення, підписи зображень – за потреби)	✓
Композиція матеріалу логічна та послідовна. Є вступ, основна частина та висновки. Автор / авторка не тільки наводять приклади, але й доступно коментують їх	✓
У матеріалі чітко і зрозуміло викладена методологія дослідження, вказано період, спосіб аналізу текстів тощо	✓
Вибірка моніторингу сформована коректно та обґрунтована в матеріалі. Представлено не менше трьох регіональних видань, які є популярними в регіоні, публікують суспільно-вагомий контент	✓
У матеріалі дотримано професійних стандартів журналістики: матеріал об'єктивний, наявні чіткі посилання на джерела, факти подані точно тощо	✓

### Література

1. Балюк Б., Огороднік О. Відкриті дані під час війни. Скільки їх оприлюднюють у містах і чому це важливо. *texty.org.ua*. 26.01.2023. URL: <https://texty.org.ua/articles/108805/vidkryti-dani-pid-chas-vijny-skilky-yikh-opryljudnjujut-u-mistakh-i-chomu-tse-vazhlyvo/> (дата звернення: 10.01.2025).

2. Закон України про доступ до публічної інформації. *Офіційний портал Верховної Ради України*. 08.10.2023. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2939-17#Text> (дата звернення: 10.01.2025).

3. Як подати інформаційний запит. *Портал державних послуг*. URL: <https://igov.org.ua/subcategory/1/10/situation/47> (дата звернення: 10.01.2025).

4. Зразок інформаційного запиту від фізичної особи. *Інститут розвитку регіональної преси*. URL: <https://irrp.org.ua/zrazok-nformacyynogo-zapitu-vid-fzichnoyi-osobi/> (дата звернення: 10.01.2025).

5. What is open? Open knowledge. URL: <https://okfn.org/en/library/what-is-open/> (дата звернення: 10.01.2025).

6. Відкритий посібник з відкритих даних / упоряд.: Д. Кубай, А. Горбаль. *Український центр суспільних даних*. Київ, 2016. URL: <https://socialdata.org.ua/manual/> (дата звернення: 10.01.2025).

7. Як вінницькі ТГ-канали інформують про діяльність депутатів від області: студентський моніторинг. *Вінницький пресклуб*. 27.11.2024 URL: <http://vinpress.org.ua/context/yak-vinnicki-tg-kanali-informuyut-pro-diyalnist-deputativ-vid-oblasti-studentskiy-monitoring.html> (дата звернення: 10.01.2025).

8. Єдині та державні реєстри України. *Опендатабот*. URL: <https://opendatabot.ua/registry> (дата звернення: 10.01.2025).

## Приклад матеріалу

### Як вінницькі медіа інформують про роботу депутатів-мажоритарників? Студентський моніторинг

Чи можуть вінницькі виборці дізнатися актуальну інформацію про роботу своїх нардепів через регіональні медіа? Так, знаємо, під час війни в Україні не до виборів. Але ж це не означає, що ми не повинні знати, що роблять наші нардепи. До них під час повномасштабного вторгнення, як і до більшості із нас, особливі вимоги.

Тож ми вирішили провести моніторинг того, як про вінницьких нардепів пишуть наші регіональні медіа. Бо депутатів-мажоритарників обирають від регіону, отже, перебуваючи у Верховній Раді, вони мали б працювати не тільки для країни, але й для своїх земляків. За українським законодавством депутати-мажоритарники мають звітувати перед своїми виборцями щодо своєї роботи. Не обов'язково через медіа, але все ж таки припускаємо, що якщо депутат зробив для регіону щось справді корисне або ж «засвітився» у скандалі, журналісти мали б про це повідомляти.









Давайте поглянемо, як саме вінницькі видання писали про діяльність нардепів-мажоритарників. Кому приділяли увагу найбільше, а про кого – не згадували взагалі. І з чим саме була пов'язана увага медіа до депутата: із бажанням догодити, опублікувати компліментарну «джинсу», чи ж із намаганням якісно проінформувати свою аудиторію?

Для того, щоб відповісти на ці питання, ми провели моніторинг телеграм-каналів п'яти провідних вінницьких медіа: «Вінниця інфо», «20 хвилин», «Суспільне Вінниця», «Новини Вінниця (Вінбазар)» та «VinTime Вінниця (На Парижі)» за 8 місяців: січень – серпень 2024. Виявилось, що два видання із трьох активно висвітлювали діяльність певних депутатів, розповідаючи про їхню «благодійність», розміщуючи їхні привітання зі святами та «мудрі» цитати. Два видання з п'яти взагалі не цікавилися тим, що роблять політики. І лише одне вмістило одиничні згадки про нардепів в основному нейтрального або ж і негативного характеру.

# Кількість публікацій про депутатів-мажоритарників у ТК медіа Вінниччини

Фото нардепів: фейсбук, інстаграм, вікіпедія

■ звичайна згадка  
■ згадка із позначкою «реклама»

	Вінниця інфо	20 хвилин	Вінбазар
 Грина Борзова	■ ■ ■ ■ ■ ■ ■ ■ ■ ■	■	
 Лариса Білозір	■	■	■
 Геннадій Вацак	■	■ ■	■ ■
 Анатолій Драбовський		■	
 Максим Пашковський		■	
 Микола Кучер	■	■	
 Олег Мейдич		■ ■ ■ ■ ■ ■ ■ ■ ■ ■	■
 Петро Юрчишин		■	

Джерело: студентський моніторинг телеграм-каналів п'яти провідних вінницьких медіа: "Вінниця інфо", "20 хвилин", "Суспільне Вінниця", "Новини Вінниця (Вінбазар)" та "VinTime Вінниця (На Парижі)" за 8 місяців: січень - серпень 2024

## «Вінниця інфо»

У цьому виданні найбільше згадували Ірину Борзову – 10 разів. Із них тільки дві публікації були новинного характеру, в інших висвітлювали політиkinю в «позитивному» ключі через публікацію її привітань зі святами та коментарів на різні теми:



Ірина Борзова про шлях до миру

У Швейцарії 15-16 червня відбудеться Глобальний саміт миру, ініціатором якого виступає Україна.

Народна депутатка України Ірина Борзова повідомила, що під час заходу буде обговорюватись Формула миру Президента Володимира Зеленського. Це ініціатива і дипломатична платформа, запропонована Україною для досягнення справедливого миру і закінчення війни, яку розв'язала Росія проти нашої країни й нашого народу.

*«Україна найбільше з усіх прагне справедливого завершення війни. Головне завдання Української формули миру – об'єднати світову спільноту, аби примусити Росію до миру. За інформацією Офісу Президента, на саміт запрошено 160 країн з різних регіонів світу, щоб поділитися своїми ідеями та баченням справедливого і тривалого миру в Україні. Мета саміту – розпочати мирний процес і розробити практичні кроки на шляху до миру».*



Ірина Борзова: «Стойкістю українських матерів захоплюється світ»

У другу неділю травня в Україні відзначають День матері. Народна депутатка Ірина Борзова привітала українців, відмітивши, що для кожного мама – найближча і найрідніша людина, яка дала життя, наповнила його любов'ю, силою і впевненістю.

Під час війни наші жінки зіштовхуються зі складними викликами. Народжувати і виховувати дітей у країні, де триває війна, не легко. Попри все, українські матері працюють, навчають, лікують, а деякі і воюють в складі Сил оборони, заради миру і майбутнього своїх дітей.

Стойкістю українських матерів захоплюється світ. Всім мамам і дітям бажаю здійснення мрії, яка у нас одна на всіх – перемоги і миру в нашій Україні



З Днем Незалежності України - святом гідних, вільних і сильних

Ірина Борзова:

*«Борітеся, поборете, вам Бог допомагає»*, - слова з поезії Шевченка які стали пророчими для Незалежної України.

Понад десять років війни та третій рік повномасштабного російського вторгнення українці воюють за незалежність нашої держави й збереження ідентичності нації.

У важкій боротьбі ми втрачаємо Героїв, завдяки яким ми не втратили Україну.

Даючи відсіч ворогу, територія якого є найбільшою країною у

Цікаво, що інші п'ять медіа взагалі про неї нічого не писали або ж вміщували одиничні згадки. Також «Вінниця інфо» не давало іншим політикам можливості висловитися з актуальних питань – щоб дотриматися хоча б якогось балансу у висвітленні місцевого політичного життя.

Лариса Білозір, Геннадій Вацак та Микола Кучер були згадані лише один раз у спільному оголошенні про збір на дрони:

Вінниця.info | Вінниця Інфо | Новини | Вінниця | Вінницька ...

**!!! У Вінниці ГО «МИ-ВІННИЧАНИ» оголосили великий збір на дрони для ЗСУ**


До річниці повномасштабного вторгнення російських окупантів, громадське об'єднання «Ми-Вінничани» та Благодійний Фонд Миколи Філонова «Український Альянс» разом з партнерами оголошують збір на FPV-дрони для ЗСУ!

Акція проходить в рамках постійно діючого благодійного марафону «Вінничани для ЗСУ», – повідомили організатори благодійного марафону.

## «20 хвилин»

У цього медіа – інший фаворит – Олег Мейдич. Його за вісім місяців згадали 11 разів. Частина дописів була маркована, як реклама. Частина – ні. Вважаємо, що деякі з них були зроблені з метою просування політика.

Так, маркували привітання нардепа із Днем незалежності, Новим роком та Великоднем, його застороги не збільшувати податки на пальне та не звільняти Залужного, інформацію про передачу обладнання вінницьким лікарням. А от декілька публікацій не містили ніяких вказівок щодо того, що контент – рекламного характеру.

<p>Новини Вінниця 20 хвилин</p>  <p><b>Олег Мейдич: «Потрібно негайно ухвалити законопроект про заборону мобілізації 18-25-річних українців»</b></p> <p>Народний депутат Олег Мейдич разом із фракцією ВО «Батьківщина» закликає ухвалити законопроект №11379, який заборонить мобілізацію молоді віком від 18 до 25 років. За його словами, ця колізія з'явилася в законі про мобілізацію без відповідного рішення Верховної Ради, попри заяви ЗСУ про достатню укомплектованість армії.</p> <p>Юлія Тимошенко наголошує на необхідності розгляду законопроекту вже цього тижня, щоб захистити молодь від примусового призову. Вона підкреслює, що фракція наполягає на негайному голосуванні, адже молоді українці повинні мати право на добровільний вибір щодо служби в армії.</p> <p>Більше: <a href="https://vn.20minut.ua/t/11938055.html">https://vn.20minut.ua/t/11938055.html</a></p>	 <p><b>Олег Мейдич: «Закон про легалізацію грального бізнесу взагалі має бути скасований»</b></p> <p>Народний депутат України Олег Мейдич та фракція «Батьківщина» одностайно підтримали в першому читанні законопроект щодо обмежень у діяльності онлайн-казино та</p>
---	--

Щодо інших нардепів, то по одній згадці отримали усі – у публікації, в якій ішлося про результати голосування у Верховній Раді.

Прізвище Вацака фігурувало ще один раз. Інформаційний привід – за інформацією видання, депутат «став першим у Європі власником нового електричного Rolls-Royce».

## «Вінницький базар»

У матеріалах видання ми знайшли прізвища трьох депутатів: Вацак, Мейдич та Білозір. Ці матеріали не мали позитивного забарвлення, а просто інформували про випадки, пов'язані з власниками цих прізвищ.

Про Ларису Білозір було сказано, що вона долучилася до семи міжфракційних об'єднань, що є одним з найвищих показників у Парламенті.

Дві новини про Геннадія Вацака однаково повідомляють про виїзд його синів за кордон – під виглядом «волонтерів».

Олега Мейдича згадували в матеріалах у зв'язку з підозрою про можливий відпочинок в Італії, під час «робочої» поїздки за кордон.

### **Висновки**

Отже, наш моніторинг показав, що тільки одне медіа із п'яти хоча б якось цікавилось діяльністю вінницьких нардепів-мажоритарників, не вміщуючи «джинси». І це «Вінницький базар». Натомість «Вінниця інфо» та «20 хвилин» зробили ставку на просування політиків або розміщення реклами.

Із незрозумілих причин «Суспільне Вінниця» та «На Парижі» взагалі не приділяли увагу діяльності депутатів.

Тож, на жаль, не можна сказати, що вінничани можуть отримувати об'єктивну та повну інформацію про політичне життя регіону, адже епізодичні згадки та «джинса» не дають змогу оцінити, наскільки корисним для регіону є той чи інший політик і чи варто його обирати знову.

Підготували:

Катерина Алілуєва, Віталій Корман, Анастасія Цимбал, Діана Кардаш, Анна Сушинська, студенти 4 курсу ДонНУ імені Василя Стуса.

---

### *Тема 3. Використання наукових та статистичних даних у журналістиці*

---

#### *Анотація лекції*

Як подавати наукові дані в медіа? Вимоги до повідомлень про наукові розробки (без недостовірних посилань; звертаємо увагу на всі важливі деталі; подаємо зауваження, якщо дані попередні; беремо всі важливі коментарі; маємо бути особливо уважні щодо питань медицини та злочинності). Як перевірити надійність соціологічної служби? Що таке соціологічне опитування, які є до нього вимоги? Види соціологічних опитувань. Поняття про вибірку та її розрахунок. «Альтернативні факти» та «альтернативна статистика». Середні величини: як їх розрізнити? Статистикуляції за Д. Хаффом: маніпуляції експериментальною групою та кореляціями. Ймовірна помилка, псевдообґрунтована цифра. Як обирати експертів для публікації в медіа?

#### *Завдання та запитання для практичних занять*

1. Проаналізуйте кейс журналу «The Lancet». Що було не так у зборі даних? Як подібні публікації можуть вплинути на суспільство?
2. Прочитайте петицію «Біолабораторії США на Україні – це ФАБРИКИ СМЕРТІ, терміново їх ЗАКРИТИ». Чи варто її висвітлювати у медіа і як?
3. Проаналізуйте публікацію «Биолаборатории США в Украине». Чи є подача інформації правильною? Свою думку обґрунтуйте.
4. Знайдіть приклади з українських медіа та соцмереж, де правильно розвінчувався російський фейк про «біолабораторії».
5. Прочитайте матеріал «Сюр. Кабміну пропонують лікувати коронавірус трав'яною настійкою. Пропонує Академія наук». Проаналізуйте подачу наукових даних.
6. Пройдіть тест «Чи розбираєтеся ви у передвиборчих рейтингах?».
7. Що робити з «альтернативними фактами» та «альтернативною статистикою», яку використовують політики-популісти? Як подібні «факти» і «дані» мають подавати журналісти?

## Medical journal retracts study linking autism to vaccine

By **Madison Park**, CNN  
February 2, 2010 1:29 p.m. EST



### STORY HIGHLIGHTS

- **NEW:** Allegations "unfounded and unjust," doctor says
- Lancet retracted discredited study linking measles, mumps and rubella vaccine to autism
- Panel: Lead author found to have acted unethically in

**(CNN)** -- The medical journal The Lancet on Tuesday retracted a controversial 1998 paper that linked the measles, mumps and rubella (MMR) vaccine to autism.

The study subsequently had been discredited, and last week, the lead author, Dr. Andrew Wakefield, was found to have acted unethically in conducting the research.

Рис. 2. Скриншот публікації про журнал «The Lancet»

### *Завдання для самостійної роботи*

У відкритих реєстрах знайдіть дані та додайте скриншоти, що підтверджують вашу роботу, до презентації. Презентацію збережіть у pdf та завантажте у Moodle. Кожна правильна відповідь – 2 бали.

#### **Запитання для роботи:**

За допомогою Дія.Відкриті дані знайдіть таку інформацію:

- Чи чисте повітря у населеному пункті, в якому ви знаходитесь?
- Скільки декларацій із лікарями підписали ваші земляки? Цей показник високий чи низький відповідно до даних по всій країні?

За допомогою сайту Opendatabot дізнайтеся про кількість:

- нових вакансій цього тижня (за даними work.ua);
- нових реєстрацій ФОП;

і покажіть, наскільки ця кількість зросла, порівняно з березнем 2022 року.

За допомогою Prozorro або Закупівлі дізнайтеся:

- за якою ціною та що купували КП, заклади освіти, органи місцевого самоврядування тощо, і чи відповідає ціна реальній;
- додайте два скриншоти (вартість закупівлі); вартість схожого товару в інтернет-магазині.

За допомогою реєстру декларацій дізнайтеся, що задекларував нардеп від вашого виборчого округу. Створіть заголовок для регіонального медіа на основі цієї декларації.

За допомогою вебархіву дізнайтеся, про що повідомляв сайт Президента України 10 років тому у цей день.

За допомогою сервісів Flight radar та Flightaware:

- знайдіть для себе підходящий рейс на будь-який інший континент через найближчий аеропорт;
- додайте скрин маршруту літака;
- та інформацію про найближчий рейс.

За допомогою карти руху суден знайдіть інформацію про судно, що заходило в будь-який порт України:

- під прапором якої країни ходить?
- який маршрут?
- чи було судно в Росії та коли?

### *Література*

1. The Lancet retracts autism/vaccine study. 02.10.2010. *UPI*. URL: [https://www.upi.com/Health\\_News/2010/02/02/The-Lancet-retracts-autismvaccine-study/80591265139272/](https://www.upi.com/Health_News/2010/02/02/The-Lancet-retracts-autismvaccine-study/80591265139272/) (дата звернення: 10.01.2025).

2. Биолоборатории США на Украине – это ФАБРИКИ СМЕРТИ, немедленно их ЗАКРЫТЬ. *Електронні петиції*. 24.06.2021. URL: <https://petition.president.gov.ua/petition/118694> (дата звернення: 10.01.2025).

3. Биолоборатории США в Украине: суть истории и мнения сторон. 11.03.2022. *Office Life*. URL: <https://officelife.media/news/31731-biolaboratorii-ssha-v-ukraine-sut-istorii-i-mneniya-storon/> (дата звернення: 10.01.2025).

4. Стеблина Н. Чи розбираєтеся ви у передвиборчих рейтингах? *Місцева преса: посібник для ЗМІ*. 11.03.2019. URL: <http://www.ualocal.media/?p=808> (дата звернення: 10.01.2025).

5. Huff D. *How to Lie with Statistics*. W. W. Norton & Company, 1993. 144 p.

6. Wehner P. Trump Has Made Alternative Facts a Way of Life. *New York Times*. 13.06.2020. URL: <https://www.nytimes.com/2020/06/13/opinion/trump-has-made-alternative-facts-a-way-of-life.html> (дата звернення: 10.01.2025).

### *Текст для аналізу про біолобораторії*

#### **Біолобораторії США в Україні: суть історії та думки сторін**

##### *Office life*

Збройні сили Росії стверджують, що виявлені документи, які підтверджують: Пентагон фінансував в Україні біолобораторії, де вирувала робота над поширенням смертоносних патогенів. Вашингтон, як і Київ, звинувачення відкидають. Зараз, коли в Україні не припиняється збройний конфлікт, складно оцінюва-

ти правдивість заявок будь-якої сторони. ОЛ зібрав відгуки всіх учасників історії, які вже прозвучали на цю тему.

## Позиція Росії

Російська сторона повідомила, що на території України викрито діяльність мереж із понад 30 біологічних лабораторій. Як стверджують, вчені працювали в них на замовлення Агентства зі скорочення загрози при Міністерстві оборони США.

Пролунали і такі цифри: обсяг фінансування американського проєкту в українських біолабораторіях з перенесення інфекційних мігруючих птахів склав \$1,6 млн, а проєкту з вивчення спектру патогенів, поширених кажанами, – \$1,3 млн.

Изучение спектра патогенов, распространяемых летучими мышами

ПРОЕКТ P-781

Более 60 ученых из США, Украины и Грузии

Объем финансирования 1,3 млн \$

Срок реализации: 2020–2023 годы

Выявление новых вирусных (коронавирусы, филовирусы, парамиксовирусы, ортомиксовирусы, лиазвирусы), бактериальных (бруцеллы, лептоспиры, иерсинии) патогенов, значимых для здоровья человека и животных из летучих мышей на Украине и в Грузии

UNCLASSIFIED

Risk of Emerging Infections from Insectivorous Bats in Ukraine and Georgia. Denys Muzyka (NSC IECVM), Lela Urushadze (NCDC) and Andres Velasco-Villa (US CDC), HDTRA1-14-24-FRCWMD-BAA

Objectives: Detecting of emerging viral (coronaviruses, filoviruses, paramyxoviruses, orthomyxoviruses, lyssaviruses) bacterial (Brucella spp, Leptospira spp, Yersinia spp) pathogens important for human and animal health in bats in Ukraine, Georgia; Investigating how landscape biodiversity changes influence the relative composition of endemic viral and bacterial agents in bat populations, as well as assess their eco-evolutionary linkages with disease emergence in humans and domestic animals; Build a sustainable harmonized surveillance network for the early detection, full genomic characterization of high consequence agents associated with bat populations in Ukraine, Georgia.

Method: Integration of a multidisciplinary, interagency coalition of premier public health, veterinary institutions and Universities to foster the creation of a regional, self sustainable multinational coalition for the early detection, typing, development of a high-level analytical framework to provide adequate interpretation of findings.

Status of effort: This proposal will be conducted and integrated by a coordinated persistent effort of principal investigators from NSC IECVM, NCDC, US CDC in collaboration with Virginia Tech and USGS. Expected findings are of interest for the fields of ecology, evolution of infectious bacterial and viral diseases, early warning systems, and global human and animals health.

Personnel Supported: More than 60 scientists from USA, Ukraine, Georgia with either PhD, Master graduate and/or undergraduate degrees with more than 10 years of experience will participate on field activity, diagnostics, molecular typing, Sanger sequencing, next generation sequencing, bio-informatics, ecology niche modeling, data visualization.

Publications & Meetings: We anticipate active participation in at least one per year peer reviewed scientific publications and participation two scientific meetings at year.

Y1. SOPs implementation for biosecure bat capture, sampling, processing for detection, typing, sequencing, niche modeling, field and laboratory activity. Y2. Continuing field and laboratory activity; development of analytical pipelines for comparative genomics and ecological niche modeling, QA/QC implementation algorithms and trouble shooting. Y3. Sustainability assessment and implementation completion phase, final data analyses, data visualizations, presentation of future directions.

Funding: Y2020-2023 Total Ukraine–Georgia \$1600K/3 years: \$207-398K/year IECVM, \$178-257K/year NCDC, \$53K/year STCU. Total CDC coalition \$1,554,519/3 years: \$512K-527K/year.

Contact information: Dr. D. Muzyka, dmuzyka77@gmail.com, +380673855798; Dr. L. Urushadze, lelnodc@gmail.com +995599245434; Dr. Andres Velasco-Villa, dv3@cdc.gov, phone: 404-891-1855.

UNCLASSIFIED

Один із документів, продемонстрованих Міністерством оборони Росії. Фото: ОЛ

Перший проєкт, як стверджує начальник військ радіаційного, хімічного та біологічного захисту ЗС РФ Ігорь Кірілов, діяв у 2018–2020 роках, а терміни реалізації другого – 2020–2023-й рр. В останньому, як стверджує російська сторона, було задіяно понад 60 вчених із США, України та Грузії. Одним із завдань досліджень називають створення біоагентів, здатних вибірково вражати різні етнічні групи, зокрема слов'ян.

Глава МЗС Росії Сергій Лавров після переговорів з українським колегою в Туреччині також зазначив, що йдеться про порушення відповідної конвенції щодо заборони біологічної, токсинової зброї. За його словами, Росія має намір вимагати пояснення та вже направила офіційні запити.

## Позиція США

Пентагон продовжує наполягати, що в Україні немає американських лабораторій із розробки біологічної зброї. Представник Міноборони США Джон Кірбі

називає усі звинувачення абсурдними. Водночас держдеп США зазначає, що Вашингтон дійсно брав участь у роботі біолабораторій на території України, але ця участь «не виходила за межі епізодичної допомоги у забезпеченні безпеки».

Зі свого боку, заступник держсекретаря США з політичних справ Вікторія Нуланд у вівторок, 8 березня, сказала, що в Україні є «біологічні дослідні об'єкти» і Вашингтон намагається не допустити їх переходу під контроль російських сил. Директор національної розвідки США Евріл Хейнс, коментуючи цю заяву, повідомила через два дні, що біолабораторії в Україні залучені до забезпечення «біологічної безпеки». За її словами, таких об'єктів у країні приблизно 12.

### **Позиція України**

Президент України Володимир Зеленський заявив, що жодної хімічної чи будь-якої іншої зброї масового ураження в Україні не розробляли. Він наголосив, що «весь світ це знає».

За інформацією Reuters, Всесвітня організація охорони здоров'я вже рекомендувала Україні знищити особливо небезпечні патогени в лабораторіях громадської охорони здоров'я країни, «щоб запобігти їх потенційному витоку». Про які саме патогени йшлося, не уточнюється.

---

## *Тема 4. Основи комп'ютерного аналізу для створення текстів у форматі журналістики даних*

---

### *Анотація лекції*

Можливості комп'ютерного аналізу та його базовий алгоритм (мова Python). Текст як джерело даних. Стоп-слова та регулярні вислови. Аналіз тональності: словниковий та корпусний підходи. Бібліотека TextBlob. Natural language processing, або обробка природної мови. Типи тональності та інтенсивність. Аналіз емоційності та негативізму. Аналіз джерел інформації в новинах. Достовірні посилання в тексті. Визначення недостовірних посилань. Аналіз колокацій. Семантичний аналіз. Токенізація та лематизація. Робота з хмарами слів.

### *Завдання та запитання для практичних занять*

1. Вивчіть методологію ІДПО щодо оцінювання тональності текстів. За допомогою цієї методології знайдіть тексти з позитивною, негативною та нейтральною тональностями. Порівняйте свої результати з результатами однокласників. Чим саме ви керувалися, коли визначали тональність? А як тональність цих текстів визначить комп'ютерна програма?

2. Знайдіть вірш будь-якого українського поета, де висловлюються одночасно позитивні та негативні настрої. Оцініть тональність цього тексту за допомогою комп'ютерного аналізу: по рядку та тональність усього тексту. Прокоментуйте отриманий результат.

3. На основі заголовків онлайн-видання, яке ви читаєте, укладіть регулярні вислови для пошуку текстів, написаних на основі заяв / коментарів ньюзмейкерів.

4. Розробіть регулярні вислови для пошуку джерел інформації в лідах та у прямих і непрямих цитатах у текстах новин.

5. Створіть хмару слів зі своєї курсової роботи. Проаналізуйте отриманий результат.

### *Завдання для самостійної роботи*

Зберіть дані для продовження дослідження «Ядерна істерика Кремля». Прослідкуйте, як «ядерні» погрози російських пропагандистів поширювалися після початку повномасштабного вторгнення.

Експортуйте історію телеграм-каналів російських пропагандистів помісячно – за період 6 або 12 місяців. Період обґрунтуйте (для цього поміркуйте про те, які події відбувалися у цей період і як вони могли вплинути на риторику пропагандистів).

- Визначте, хто найбільше писав про «ядерні» погрози.
- Якою була динаміка поширення погроз.
- В якому контексті вживалися ці погрози.
- Доберіть приклади із дописів пропагандистів.

На основі своєї роботи підготуйте презентацію або відеоблог.

### *Критерії оцінювання (10 балів, кожен критерій – 2 бали)*

Вибірка сформульована адекватно та обґрунтована в тексті	✓
Коректно розроблені регулярні вислови, а також пояснена методика роботи з текстом	✓
Коректна візуалізація даних	✓
Отримані дані обґрунтовані	✓
Інфографіка / візуалізація містить заголовок, коректні позначки даних, бекграунд	✓

### *Література*

1. Методологія оцінювання якості контенту в регіональних друкованих та он-лайн виданнях. *ІДПО*. URL: <https://idpo.org.ua/wp-content/uploads/methodology-2023.pdf> (дата звернення: 10.01.2025).

2. Стеблина Н. Цифрові інструменти для медіааналітика: навчальний посібник. Одеса: Фенікс, 2023. 90 с.

3. Python RegEx. *W3Schools*. URL: [https://www.w3schools.com/python/python\\_regex.asp](https://www.w3schools.com/python/python_regex.asp) (дата звернення: 10.01.2025).

4. Стеблина Н. Ядерна істерика Кремля: від «удару по Лондону» до вимог зупинити «атомне жахіття». *ІДПО*. 05.06.2023. URL: <https://idpo.org.ua/analytics/5265-yaderna-isterika-kremlya.html> (дата звернення: 10.01.2025).



	B	C	D	E	F	G	H	I	J	K	L	M
1	Регіон: Херсон Миколаїв		Експерти: Одеса									
2	Моніторинговий період: 1.12.2024											загальна кількість дописів
3	всього матеріалів	97	100	100	100	100	100	78	100	775		
4		Одеса Info	Новости Николае	Херсон	Новости Одесса	ОКОЕ	Труха Одеса	Труха Крим	Підслуха			середні стандарти
5	стандарты											
6	кількість оцінених матеріалів на стандар	16	16	16	16	16	16	16	16			
7	загальна сума балів ТК	99	115	115	108	114	97	92	110			
8	загальна баланс	0	6	5	4	5	1	0	4			
9	середнє баланс	0	0,375	0,3125	0,25	0,3125	0,0625	0	0,25	0,19531		
10	загальна достовірність	10	8	10	12	11	10	11	17			
11	середнє достовірність	0,625	0,5	0,625	0,75	0,6875	0,625	0,6875	1,0625	0,69531		
12	загальна відокремлення фактів від коме	23	29	31	25	29	19	13	18			
13	середнє відокремлення фактів від коме	1,4375	1,8125	1,9375	1,5625	1,8125	1,1875	0,8125	1,125	1,46094		
14	загальна повнота	3	8	5	5	7	9	5	9			
15	середнє повнота	0,1875	0,5	0,3125	0,3125	0,4375	0,5625	0,3125	0,5625	0,39844		
16	загальна доступність	31	32	32	30	30	30	32	32			
17	середнє доступність	1,9375	2	2	1,875	1,875	1,875	2	2	1,94531		
18	загальна відсутність МВ	32	32	32	32	32	28	31	30			
19	середнє відсутність МВ	2	2	2	2	2	1,75	1,9375	1,875	1,94531		
20	загальний бал ТК	6,1875	7,1875	7,1875	6,75	7,125	6,0625	5,75	6,875	6,64063		
21												% замовність
22	кількість оцінених матеріалів на замовні	0	0	0	0	0	0	0	0	782		
23	політична/комерційна джинса	0	0	0	1	1	1	0	1	4		
24	всього "джинси" %	0,00%	0,00%	0,00%	1,00%	1,00%	1,00%	0,00%	1,00%	0,51151		
25	офіціоз	1	8	7	8	3	0	0	7	34		
26	всього офіціозу	1,03%	8,00%	7,00%	8,00%	3,00%	0,00%	0,00%	7,00%	4,34783		

Рис. 4. Ексель-таблиця із оцінками телеграм-каналів за дотримання професійних стандартів

1	id, tweetText, tweetURL, type, tweetAuthor, handle, replyCount, quoteCount, retweetCount, likeCount, views, bookmarkCount, createdAt, allMediaURL, videoURL
2	1879106190468317475, "Адміністрація чинного президента США Джо Байдена ""заклала фундамент"" для наступної адміністрації Білого дому, аби захищати ""світле майбутнє українського народу"".
3	
4	Про це заявив президент США Джо Байден під час виступу в Державному департаменті США.
5	<a href="https://t.co/OpdNdHzP5t">https://t.co/OpdNdHzP5t</a> , <a href="https://x.com/holosameryky/status/1879106190468317475">https://x.com/holosameryky/status/1879106190468317475</a> , tweet, Голос Америки Українською, @holosameryky, 2, 0, 2, 11, 778, 0, 2025-01-14 12:00:02,,
6	1879091092177449297, "Ілон Маск звинуватив британського прем'єра та заявив, що Кір Стармер, коли обіймав посаду генпрокурора, не займався переслідуванням випадків сексуальної експлуатації дітей. Це чергова резонансна заява Маска щодо європейської політики. Розповідає @journ_oleksii
7	<a href="https://t.co/zpbMMYmkGS">https://t.co/zpbMMYmkGS</a> , <a href="https://x.com/holosameryky/status/1879091092177449297">https://x.com/holosameryky/status/1879091092177449297</a> , tweet, Голос Америки Українською, @holosameryky, 0, 0, 4, 1, 1184, 0, 2025-01-14 11:00:02, <a href="https://pbs.twimg.com/media/GhN1NVRXEAAhmq.jpg">https://pbs.twimg.com/media/GhN1NVRXEAAhmq.jpg</a> , <a href="https://video.twimg.com/amplify_video/1878862672667738112/vid/avcl/1280x720/JjwUqJLb9NiL2ei8.mp4?tag=14">https://video.twimg.com/amplify_video/1878862672667738112/vid/avcl/1280x720/JjwUqJLb9NiL2ei8.mp4?tag=14</a>
7	1879075994566529504, "Радник президента США з національної безпеки Джейк Салліван найбільшою загрозою національній безпеці США назвав штучний інтелект. Про це він сказав під час свого підсумкового брифінгу у Білому домі, відповідаючи на питання журналістів.

Рис. 5. Csv-файл із експортованими даними акаунту «Голос Америки» в «X»

10 жовтня	четвер	Назаренко, Кардаш, 10:59	Посвалюк
03.10.2024	четвер	12 год. 58 хв	Посвалюк, Алілуєва, Попенко, Куць, Цимбал
26 вересня 2024	четвер	14:10	Алілуєва, Цимбал, Корман, Кардаш, Сушинська

Рис. 6. Інформація про відвідування занять

3 жовт. 2024 р. 12:58 – 14:51 Завантажити

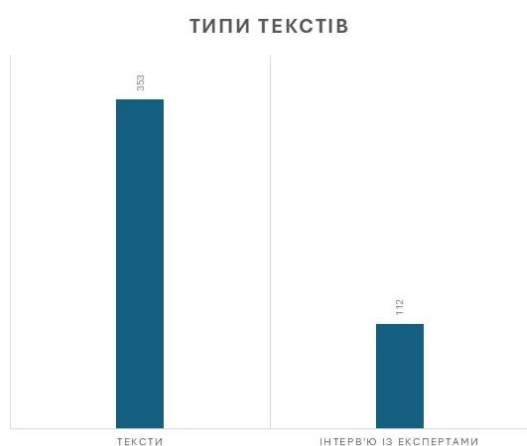
<b>6</b> Відвідувачів:	<b>12:58-14:51</b> Час початку й завершення	<b>1 година 53 хвилини 57 с...</b> Тривалість наради	<b>46 хвилин 18 секунд</b> Середній час присутності
---------------------------	--	---	--

**Учасники**

Ім'я	Час першого приєднання	Час останнього виходу	Тривалість наради	Роль
Стеблина Наталія Олександрівна n.steblyna@donnu.edu.ua	12:58	14:51	1 година 53 хвилини 50 секунд	Організатор
ПА [redacted]	12:59	14:51	1 година 39 хвилин 8 секунд	Доповідач
[redacted]	13:00	13:18	18 хвилин 26 секунд	Доповідач
[redacted]	13:03	13:25	7 хвилин 48 секунд	Доповідач
[redacted]	13:06	13:22	16 хвилин 46 секунд	Доповідач
[redacted]	13:11	13:33	21 хвилина 48 секунд	Доповідач

Рис 7. Інформація про відвідування занять, згенерована Teams

## Згадки ДонНУ імені Василя Стуса у медіа



Період:  
Січень 2023 – березень 2024  
Усього = 465 публікацій  
Дані

- прес-центр ДонНУ імені Василя Стуса;
- публікації ФБ-сторінки Університету
- власний архів вінницьких та інших онлайн-медіа



Рис. 8. Згадки ДонНУ імені Василя Стуса у медіа

## Найпопулярніші спікери

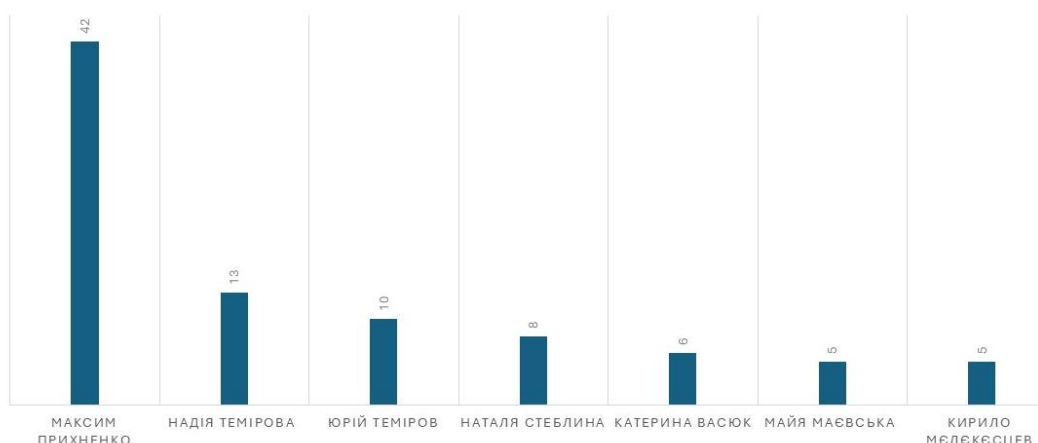


Рис. 9. Викладачі та здобувачі ДонНУ імені Василя Стуса – найпопулярніші спікери у медіа



4. Влад Герасименко: як чистити дані. *Майстерня відкритих даних*. 15.05.2017. URL: <https://www.youtube.com/watch?v=7CmNNfM21zI&list=PLaRr2ztJ9m7eY7jONYDOzX2loEPNOGYJe> (дата звернення: 10.01.2025).

5. Стеблина Н. Цифрові інструменти для медіааналітика: навчальний посібник. Одеса: Фенікс, 2023. 90 с.

6. Стеблина Н. Медіахолдингу немає, джинса триває. Тепер Ріната Ахметова вихваляють у телеграмі. *Детектор медіа*. 29.12.2022. URL: <https://detector.media/monitoring-internetu/article/206483/2022-12-29-mediakholdyngu-nemaie-dzhynsa-tryvaie-teper-rinata-akhmetova-vykhvalyayut-u-telegrami/> (дата звернення: 10.01.2025).

---

## Тема 6. Великі дані

---

### Анотація лекції

Великі дані – поява і походження терміна. Зв'язок між веб 2.0 та великими даними. Великі дані як феномен (технологія, аналіз, міфологія). Великі дані: Data Science, штучний інтелект і машинне навчання. Концепція великих даних та чотири «Е»: епістемологія, етика, економіка, експертиза. «Кількісний» поворот у журналістиці. Великі дані та істина. Великі дані та «журналістська правда». Computer-assisted reporting (CAR). Створення контенту, зорієнтованого на аудиторію, та використання великих даних. Великі дані та «кінець ери приватності». Використання великих даних в авторитарних країнах (Cybersecurity Law в Китаї). Великі дані та Cambridge Analytics. Цифровий слід.

### Завдання та запитання для практичних занять

1. Дайте відповідь на питання: «Як великі дані змінять наше життя через 10–15 років?», «Як розвиток великих даних відобразиться на журналістиці?».
2. Підготуйтеся до дискусії: «Чи замінить робот журналіста?».
3. Створіть журналістський текст за допомогою штучного інтелекту, прочитайте його та оцініть роботу. В яких випадках ШІ може допомогти в роботі журналіста? В яких журналістських жанрах ШІ працює найкраще? Як дотриматися авторського права? А етики?
4. Підготуйте рекомендації для своїх колег з інших спеціальностей: як в епоху великих даних не залишати цифровий слід?
5. Законспекуйте статтю (Lewis S., Westlund O. Big Data and Journalism: Epistemology, expertise, economics, and ethics) та підготуйтеся до обговорення в аудиторії.
6. Дайте визначення понять: Computer-assisted reporting, журналістика даних, комп'ютерна журналістика (computational journalism).

### Завдання для самостійної роботи

Напишіть блог на тему: «Як змінювалися емоції українських телеграм-каналів за час повномасштабного вторгнення».

Створіть періодизацію повномасштабного вторгнення (просту: за роками; складну: за перебігом подій (окупація та звільнення територій на Півночі України; битва за Донбас тощо).

Експортуйте дані з двох або трьох найбільш популярних українських телеграм-каналів, які використовують емоджі у дописах, враховуючи зазначені періоди.

Визначте найбільш популярні емоції, відповідно до Емоджіпедії (сум, гнів, страх, радість, захват, любов тощо).

Візуалізуйте отримані дані.

На основі отриманих даних напишіть блог обсягом 1 500–2 000 знаків.

### *Критерії оцінювання (20 балів, кожен критерій – 2 бали)*

Вибірка сформульована адекватно та обґрунтована в тексті	✓
Наявна періодизація повномасштабного вторгнення, періоди виокремлені доцільно	✓
Дані експортовані та оброблені коректно, є структурованими, впорядкованими, відсутні «брудні дані»	✓
Коректна візуалізація даних	✓
Коректно визначено емоції (відповідно до емоджі)	✓
Інфографіка / візуалізація містить заголовок, коректні позначки даних, бекграунд	✓
Блог містить усі потрібні структурні елементи (заголовок, вступ, підрозділи)	✓
Стиль викладу відповідає формату блогу	✓
Текст відповідає журналістським стандартам, містить приклади	✓
Текст зорієнтований на широку аудиторію, враховує її потреби та інтереси, є доступним	✓

### *Література*

1. Cukier K., Mayer-Schönberger V. Big Data: A Revolution That Will Transform How We Live, Work, and Think. Harper Business, 2014. 272 p.
2. Коен Д., Шмідт Е. Новий цифровий світ. Як технології змінюють державу, бізнес і наше життя. Київ: Літопис, 2015. 368 с.
3. Lewis S., Westlund O. Big Data and Journalism: Epistemology, expertise, economics, and ethics. *Digital Journalism*. 2014. № 3. P. 447–466. DOI: 10.1080/21670811.2014.976418.
4. Coddington M. Clarifying Journalism's Quantitative Turn: A typology for evaluating data journalism, computational journalism, and computer-assisted reporting. *Digital Journalism*. 2014. № 3(3). P. 331–348. DOI: 10.1080/21670811.2014.976400.

---

## Тема 7. Візуалізація даних

---

### Анотація лекції

Інфографіка та візуалізація. Інформаційний дизайн. Історія виникнення інфографіки. Переваги візуалізації та інфографіки. Етапи створення візуалізації та інфографіки. Завдання візуалізації. Композиція та принципи дизайну. Вибір техніки візуалізації. Найтипівіші помилки візуалізації. Робота з мапами та супутниковими знімками. OpenStreetMap. Інструменти: Flourish, Datawrapper, Google Spreadsheets.

### Завдання та запитання для практичних занять:

1. Проаналізуйте інфографіку щодо дотримання принципів дизайну (рис. 11–13).
2. Проаналізуйте візуалізації на сайті [texty.org.ua](http://texty.org.ua). Які інструменти візуалізації було використано?
3. Використовуючи супутникові знімки, знайдіть підтвердження влучання дронів по російських нафтобазах.
4. Зареєструйтесь в OpenStreetMap. Пройдіть навчання. Позначте на мапі інформацію, яка відсутня. До заняття підготуйте скріншот.
5. Проаналізуйте 5 інфографік або візуалізацій. Знайдіть помилки візуалізації (рис. 14–22).

### Завдання для самостійної роботи

Візуалізуйте дані моніторингу українських регіональних медіа Інституту демократії імені Пилипа Орлика. Таблицю завантажте з Moodle. Використайте один із інструментів: Flourish, Datawrapper, Google Spreadsheets тощо.

### Критерії оцінювання (10 балів, кожен критерій – 2 бали)

Інфографіка містить заголовок, який зацікавлює читача	✓
Інфографіка містить лід (коротке пояснення актуальності теми)	✓
Інфографіка містить бекграунд (із опису зрозуміло, які дані бралися до уваги, звідки саме, за який період)	✓
Коректне використання та візуалізація даних	✓
Правильний вибір техніки візуалізації, використання одного з інструментів Flourish, Datawrapper, Google Spreadsheets	✓

## Література

1. 5 типів інфографіки та випадки, коли їх варто використовувати. *Ерат*. 19.12.2023. URL: <https://careers.epam.ua/blog/five-types-of-infographics-and-their-use-cases> (дата звернення: 10.01.2025).

2. Відкритий посібник з відкритих даних / упоряд.: Д. Кубай, А. Горбаль. *Український центр суспільних даних*. Київ, 2016. URL: <https://socialdata.org.ua/manual/> (дата звернення: 10.01.2025).

3. Дроздова Є., Дукач Ю. Що зупинить скролінг? Як створити вау-ефекти в журналістиці даних. *texty.org.ua*. 20.06.2024. URL: <https://texty.org.ua/articles/112759/sho-zupynyt-skrolinh-yak-stvoryty-vau-efekty-v-zhurnalystyци-danyh/> (дата звернення: 10.01.2025).



Рис. 11. Інфографіка: «День пам'яті жертв Голодоморів»



Рис. 12. Інфографіка: «How teachers make a difference»

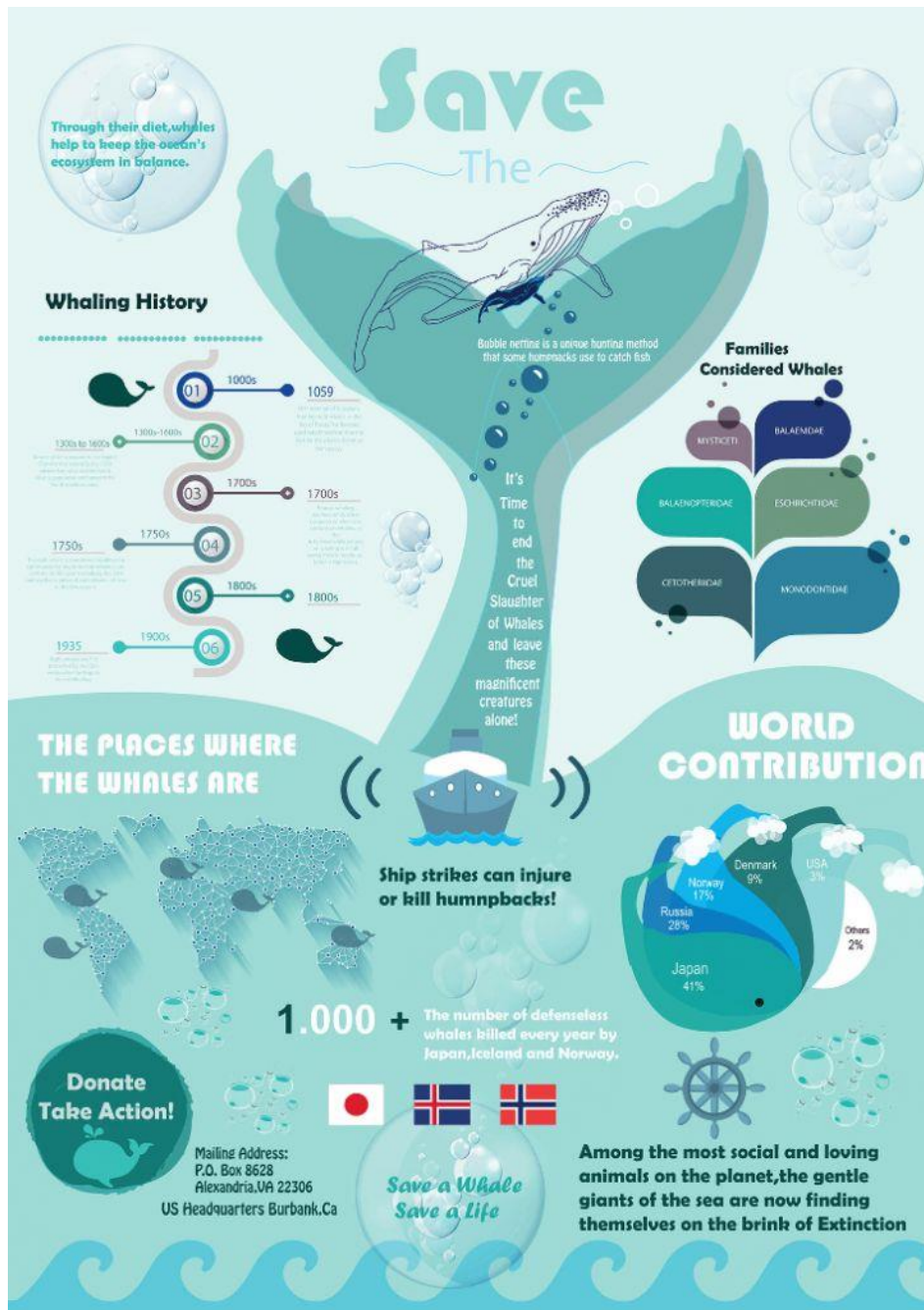
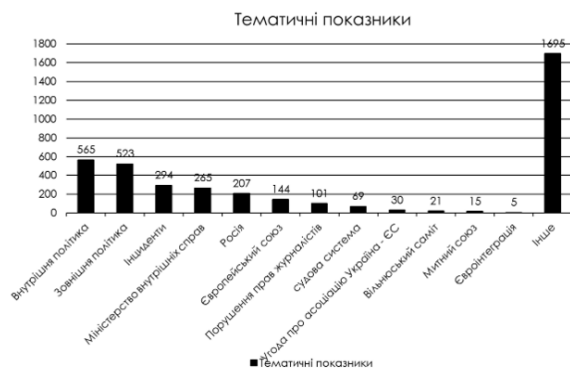


Рис. 13. Інфографіка: «Save»

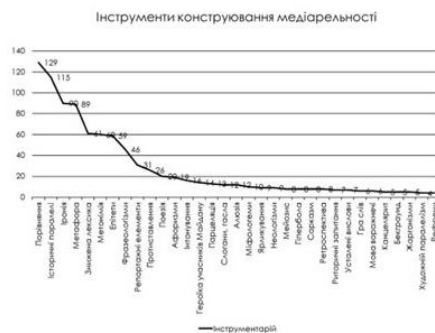
Що стосується тематичних показників (діаграма 3.1.1), вони розподілилися таким чином: внутрішня політика (565 публікацій), зовнішня політика (523), інциденти (294), Міністерство внутрішніх справ (265), Росія (207), Європейський Союз (144), порушення прав журналістів (101), судова система (69), СБУ (68), Угода про асоціацію Україна – ЄС (30), Вільнюський саміт (21), Митний союз (15) та євроінтеграція (5) та матеріали у рубриці «Інше» – 1695 публікацій



Діаграма 3.1.1. Результати моніторингу УНІАН (кількісні дані). Тематичні показники.

Рис. 14. Стовпчаста діаграма для аналізу

- Звернемо увагу на те, що автори газети «День» активно користувалися образним інструментарієм. У кожному з проаналізованих матеріалів було представлено щонайменше один-два художні засоби. Перелічимо найпопулярніші з них (за спаданням): порівняння (129 разів); історичні паралелі (115 разів); іронія (90); метафора (89); знижена лексика (61); метонімія (60); епітети (59); фразеологізми (46); репортажні елементи (31); протиставлення (26); поезія (20); афоризми (19); інтонавання (16); героїка учасників Майдану (14); парцеляція (13); слогани, гасла й алюзія (по 12).



Діаграма 3.1.4. Результати моніторингу газети «День» (кількісні дані). Інструментарій конструювання медіареальності.

- До менш застосовуваних віднесемо: міфологеми (10); ярликування, неологізми – по 9 разів кожен; мейозис, гіпербола, сарказм, ретроспектива – по 8 разів кожен; риторичні запитання, усталені вислови – по 7 разів; гра слів і приклади мови ворожнечі – по 6 разів; наявність канцеляриту, бекграунду та жаргонізмів – по 5 разів; художній паралелізм і рефрени – по 4 рази. Із позитивною тональністю Євромайдан згадується 52 рази. У свою чергу, діяльність тогочасної влади й опозиції висвітлена у 18 матеріалах із негативною тональністю.

Рис. 15. Лінійна діаграма для аналізу

- Згідно з опитуванням, 67% опитаних щодня споживають новини, що можна пояснити складним періодом життя українців, коли потрібно бути в курсі подій, що відбуваються та швидко реагувати на них, якщо це стосується повітряних тривог чи місцевих ситуацій. Найчастіше журналістські матеріали читають студенти галузей «Соціальні науки, журналістика та інформація» (86,5%), «Освіта» (71,7%) та «Охорона здоров'я та соціальне забезпечення» (65,3%).



Рис. 16а. Секторальні діаграми для аналізу

Нас зацікавили тексти про російсько-українську війну, написані до 2014 року. У результаті опитування фокус-групи з п'ятдесяти респондентів віком 17-18 років – студентів 1 курсу спеціальності «Філологія» Київського університету імені Бориса Грінченка, проведеному в жовтні 2021 року, з'ясувалося, що: 68,8 % опитуваних не знайомі з текстами про російсько-українську війну, написаними до 2014 року; 25 % читачів такі тексти відомі; для 6,2 % такими текстами є роман Василя Шкляра «Чорний ворон. Залишенець» (2009), у якому йдеться про боротьбу українських повстанців Холодного Яру проти радянської влади у 1920-х роках.

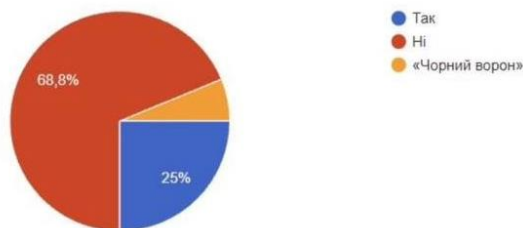


Рис. 16б. Секторальна діаграма для аналізу



Рис. 17. Візуалізація даних соціопитування



Рис. 18. Візуалізація політичного рейтингу

# Найнебезпечніші країни для журналістів

У 2020 році 235 журналістів та працівників засобів масової інформації були ув'язнені та 42 вбиті у всьому світі.\* Ось місця, де це для них найризикованіше.

Кількість журналістів, які були ув'язнені або вбиті в 2020 році:

- Ув'язнені
- Вбиті

З 1990 року були вбиті понад **2600 журналістів** та працівників засобів масової інформації.

З 1990 року понад **50 відсотків** журналістів були вбиті лише у 10 країнах, включаючи Ірак, Мексику та Філіппіни.



\*Дані до 29 листопада 2020 року

Крістіна Фолтинова | Джерело: Міжнародна федерація журналістів (International Federation of Journalists)

Рис. 19. Мапа

## Громадське

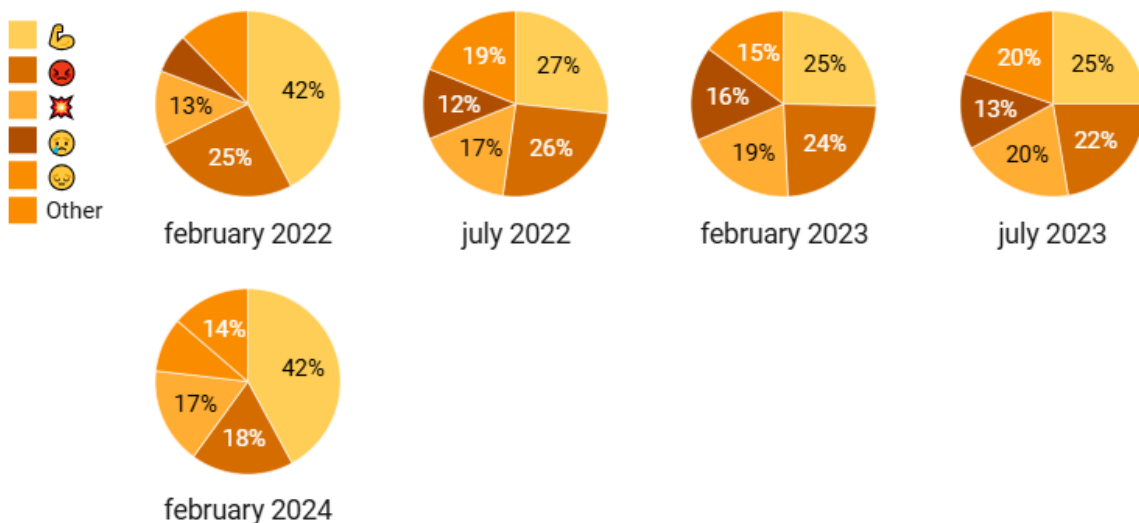


Рис. 20. Візуалізація на тему «Динаміка емоційності в українських телеграм-каналах». Завдання для самостійної роботи до теми 6

## походження матеріалів

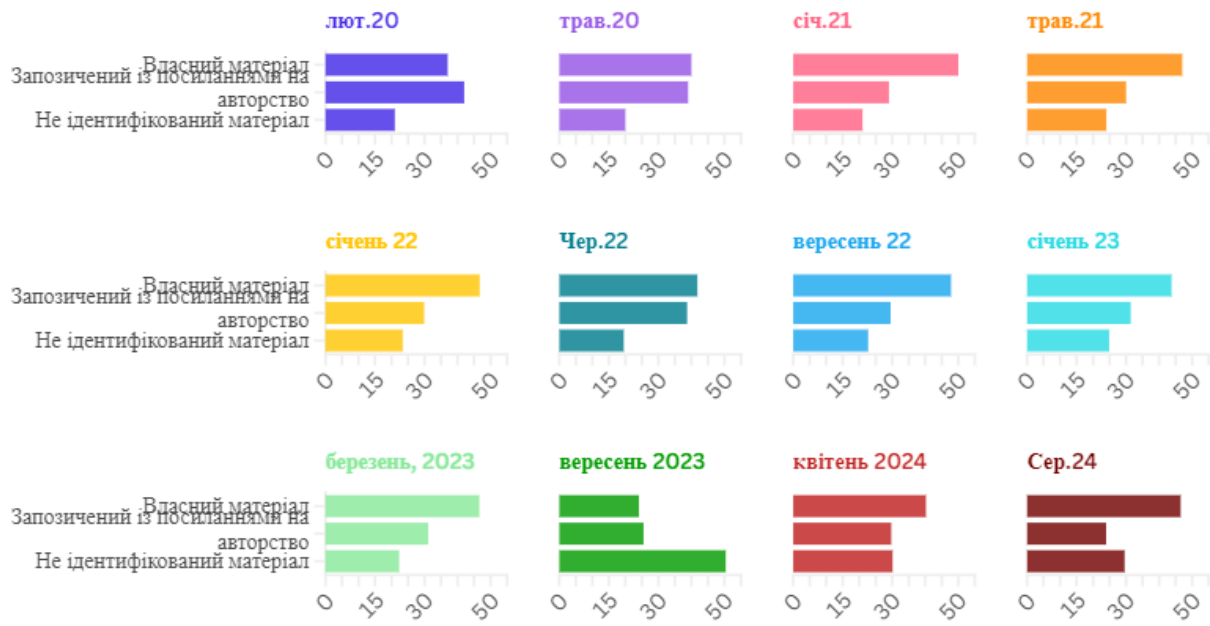


Рис. 21. Візуалізація на тему:  
«Походження матеріалів в друкованих ЗМІ»

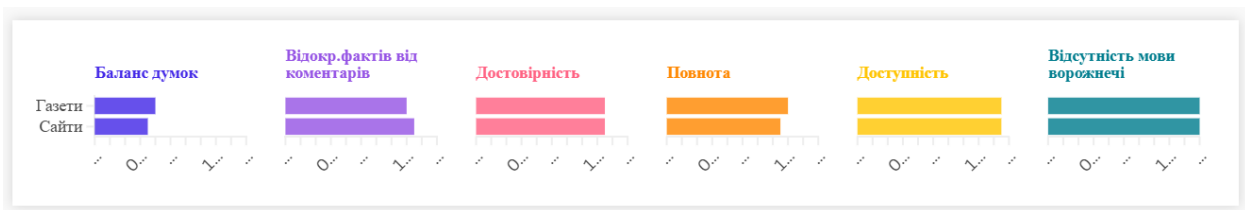


Рис. 22. Візуалізація на тему:  
«Дотримання професійних стандартів друкованими та онлайн-ЗМІ»

Навчальне видання

**Стеблина** Наталія Олександрівна

# **ЖУРНАЛІСТИКА ДАНИХ: ВПРАВИ ТА ЗАВДАННЯ**

методичні рекомендації для здобувачів вищої освіти ОС «Бакалавр»  
спеціальності 061 Журналістика

Редактор О. А. Солдатова  
Технічний редактор О. К. Гомон

Підписано до друку 24.10.2025 р.  
Формат 60×84/16. Папір офсетний.  
Друк – цифровий. Умовн. друк. арк. 2,15.  
Тираж 30 прим. Зам. № 25.

Донецький національний університет імені Василя Стуса  
21021, м. Вінниця, вул. 600-річчя, 21.  
Свідоцтво про внесення суб'єкта видавничої справи  
до Державного реєстру  
серія ДК № 5945 від 15.01.2018 р.